

Λογοτεχνία

Ἡ ζωὴ τῆς Πόλεως ἐν τῷ πύργῳ τῆς βασιλείας
αὐτοῦ αἰῶνος ῥωμαίου πύργου ἁγίου:†

Ἡ υπογραφή
του Κωνσταντίνου
Παλαιολόγου

ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΟΥ ΠΟΘΟΥ

Ευωδία ρόδου καιόμενου στον αιώνα

Προσπάθησα να δώσω λεπτό προς λεπτό τα συγκλονιστικά γεγονότα πολιορκίας της Βασιλεύουσας, τεκμηριωμένα, ιστορικά, με τη μέγιστη δυνατή ακρίβεια, και με θέση έναντι της Ιστορίας. Προσπάθησα, την αφηρημένη έννοια της Ιστορίας να την κάνω ζωή και διαλεκτική πάθους, να βρω τον όρκο, το ρίγος, το μεγαλείο εκείνων των τραγικών πολιορκημένων, που η θυσία τους, ο τιμημένος θάνατος που επέλεξαν, έγιναν σύμβολο οικουμενικό, ορόσημο στη συλλογική συνείδηση του Γένους. Οσο μπόρεσα.

1453, στον ίδιο σταυρικό Μάη, 568 χρόνους μετά

Εξω από τα τείχη, οι φωτιές του απέραντου καταυλισμού του Μωάμεθ και τα ιλαλαχού των ουλεμάδων. Μέσα από τα τείχη, ο θρήνος και τα σήμαντρα των εκκλησιών, η ύστατη αγωνία των μελλοθανάτων. Στη ματωμένη πύλη του Αγίου Ρωμανού, οι τελευταίοι βυζαντινοί πολεμιστές κρατούν ακόμα στους ρημαγμένους προμαχόνες. Ο αυτοκράτορας περιμένει να μεταλάβει μαζί με τον λαό του. Φοράει τη λευκή πολεμική στολή και το σώμα του τρέμει καθώς διαισθάνεται τον θάνατο, *Κύριε, εκέκραξα προς σε...*

Σημεία ανερμηνεύτα μέχρι σήμερα

Μεγάλη Παρασκευή, 30 Μαρτίου, στη λιτάνευση του επιταφίου, φάνηκε πρώτη φορά το μυστηριώδες Φως. Και από τότε, κάθε νύχτα έβγαινε. «Φως αστράπτον, καταβαίνον εξ ουρανού και δι' όλης της νυκτός άνωθεν της πόλεως εστός διέσκεπεν αυτήν». Απλώνε τις αχτίδες του και στεκόταν πάνω από την Αγια-Σοφιά. Εως τις 26 Μαΐου, Σάββατο. Το φως κατέβηκε την ίδια ώρα, στάθηκε πάνω από την Πόλη, ύστερα διασκορπίστηκε αργά και χάθηκε.

Ο Μωάμεθ φοβόταν το «Φως». Είχε αποφασίσει να λύσει την πολιορκία και να φύγει, «επί την αύριον εγερθήναι και την πολιορκίαν λύσαι», αφού ούτε μία νίκη δεν είχε κερδίσει. Ομως εκείνο το βράδυ του Σαββάτου, κοίταξαν προς τον ουρανό και το Φως χανόταν. Μικρές λεπτομέρειες που μοιάζουν ασήμαντες κινούν τα νήματα της Ιστορίας. Σημάδια που τα εξουσιάζει το Ανεξήγητο.

Στην πάνδημη λιτανεία, 25 Μαΐου, Παρασκευή, πέφτει στη γη η εικόνα της Παναγίας της Οδηγήτριας που την κρατούσαν δέκα πολεμιστές. Πέφτει πρηνής και δεν μπορούν με τίποτα να τη σηκώσουν.

Και οι παλιές προφητείες επαληθεύονται. «Ἡ Πόλις δεν θα πέσει παρά μόνον όταν η σελήνη, καίτοι γεμάτη, φανεί λειψή στον δίσκο της». Χίλια χρόνια πριν είχε πει την προφητεία ο μάντης Σώπατρος. Και νύχτα της πανσέληνος, 24 Μάη, οι άνθρωποι που γνώριζαν την προφητεία βγήκαν στους δρόμους. Ξαφνικά τα ασήματα του φεγγαριού σκοτεινίασαν. Και έντρομοι είδαν τη σελήνη να χάνεται.

Διαδρομή γραφής

Γράφοντας το μυθιστόρημα έμαθα πως η ζωή μας είναι η επαλήθευση του Ανεξήγητου. Για την ανθρωπινή αντίληψή μας, είναι προφανής μόνον η «επαλήθευση», όχι το ίδιο το Ανεξήγητο. Αυτό παραμένει σε μίαν απαρασάλευτη σιωπή.

Θυμάμαι, καθόμουν σε μια σκοτεινή γωνιά της Αγια-Σοφιάς να αφουγκραστό τη σιωπή. Ζητούσα να επικοινωνήσω με τις αντηχήσεις, με την ίδια την κραυγή που είχε μείνει εκεί, μόρια ήχου ακοίμητου. Τότε έμαθα πως

Ἡ συγγραφέας Μαρία Λαμπαδαριδου Πόθου με το βιβλίο της «Πήραν την Πόλη, πήραν την...» δίνει τη συγκλονιστική πορεία της παρακμής του Βυζαντίου, καθώς και την οδυνηρή περιπέτεια του ελληνισμού μετά την καταστροφή

τεύουσας της οικουμένης, κυριάρχησε απόρρητη σε Ανατολή και Δύση, έγινε ο βράχος του χριστιανισμού, όπου συντρίβονταν τα κύματα του Ισλάμ.

Τα λάθη της ιστορίας δεν διδάσκουν, μόνον η συνείδηση

Ἦταν οι έριδες και τα «αμαρτήματα» των αυτοκρατόρων που οδήγησαν τους Οσμανλήδες να αρπάζουν κάθε τόσο τις πόλεις-κλειδιά της αυτοκρατορίας και να την αποδυναμώνουν. Εκμεταλλεόμενοι τις εμφύλιες ταραχές, άρπαξαν την ιστορική Νίκαια, τη Νικομήδεια, προχώρησαν στην Καλλίπολη, την «αρχόντισσα της Προποντίδας», στην Τυρολόη, πάντα με επακόλουθο τον άγριο εξισλαμισμό. Και το μέγιστο λάθος του Ιωάννη Παλαιολόγου ήταν να αφήσει ανοχύρωτη την Αδριανούπολη στα χέρια του Μουράτ. *Ἡ συμφορά, όταν της ανοίξεις τον δρόμο, δεν σε ξεχνά.*

«Ο Θεός υπέρ ημών πολεμεί... Στίπτε ανδρείως, αδελφοί...» Ἦταν στην τρίτη αλυσιδωτή επίθεση, ἡμέρωμα Τρίτης πικρής

Οσο έγγραφα το μυθιστόρημα, ζούσα το δέος. Βυθιζόμουν στα γεγονότα, να βρω αυτό που ζούσαν οι τραγικοί πολιορκημένοι, ο μαρτυρικός αυτοκράτορας και ο λαός του, έτσι παγιδευμένοι στο αδιάφορο πλήρωμα του χρόνου. Ετσι να νικούν νίκες γίγαντες και την ίδια στιγμή να τους νικά η πεπρωμένη στιγμή. Γιατί νικούσαν. Και έλεγαν, λίγο ακόμα να κρατήσουν, λίγο ακόμα να τους βοηθήσει ο Θεός. Μόνο που ο Θεός έλειπε. Κι ωστόσο ίσαμε την τελευταία τους πνοή νικούσαν, έγκοποι και ματωμένοι, γίγαντες ή ημίθεοι, ένθεοι, τρεισήμισι χιλιάδες ούτε, λαβωμένοι και άγρηντοι, ενώ στον καταταυλισμό του Μωάμεθ τετρακόσκιες χιλιάδες. Ως τη στιγμή που ακούστηκε το «Εάλω...» νικούσαν. Και ο αυτοκράτορας ολοαίματος με το σπαθί του σπασμένο, «ἡ Πόλις μου αλίσκεται και εγώ ζω έπι...» φώναξε. Και κοίταξε γύρω έντρομος. «Ουκ έστι τις των χριστιανών του λαβείν την κεφαλή μου απ' εμού». Και χάθηκε στα στίφη που έμπαιναν μανιασμένα, «Ο Θεός μου, ίνα τι εγκατέλιπές με...». Ετσι έπεσε, σαν απλός στρατιώτης.

Ἦταν η Πεπρωμένη Στιγμή. «Ελαθεν δι' άλλης οδού τούτους εισάξας ο θελήσας θεός...»

Σήμερα λέω, δεν νικήθηκαν από την ξεχασμένη πυλίδα. Την Κερκόπορτα. Ούτε από τα άγρια στίφη. Νικήθηκαν από την Πεπρωμένη Στιγμή. Γιατί ήταν μοιράμενη η Πτώση. Ἦταν θέλημα Θεού, είπε το δημοτικό τραγούδι. «Ἦταν παλιά απόφαση του Θεού να φτάσουμε στην έσχατη δυστυχία», είπε ο Φραντζής. Σάμπως αυτό να είχε εγγραφεί στις αθέατες διαστάσεις του χρόνου και δεν γινόταν να ακρωθθεί. Ο ιερομόναχος του Αγίου Ορους πατήρ Τύχων, όταν τον ρώτησα, μου απάντησε: «Επέτρεψε ο Θεός να γίνει για λόγους που δεν μας αποκάλυψε ακόμα».

Τόσο ενάλωτοι είμαστε ως άνθρωποι. Τόσο ελλιπείς. Τόσο λίγα μας επιτρέπεται να γνωρίζουμε.

ΠΗΡΑΝ ΤΗΝ ΠΟΛΗ, ΠΗΡΑΝ ΤΗΝ...

Το ιστορικό
μυθιστόρημα της
Μαρίας Λαμπαδαριδου
Πόθου ζωντανεύει
τον επίλογο
της σπαρασσόμενης
Βυζαντινής
Αυτοκρατορίας και
καταγράφει τις πενήντα
επτά ημέρες πολιορκίας
της Βασιλεύουσας
έως την Αλωση

ό,τι έχει υπάρξει δεν χάνεται, υπάρχει στον αιώνα.

Το Βυζάντιο είναι ιστορία του Ελληνισμού

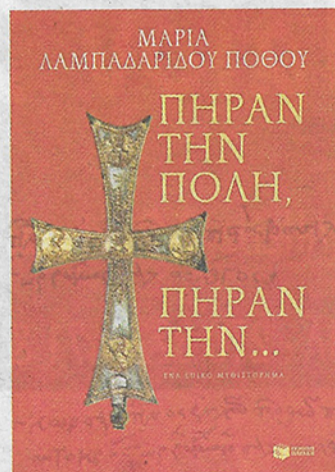
Όταν στις 11 Μαΐου του 330 ιδρύθηκε η Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, περιλάμβανε πόλεις πανέμορφες ελληνικές. Από τη βαθιά αρχαιότητα υπήρχε ελληνισμός στα Ιωνικά παράλια, στον Βόσπορο, στον Εύξεινο, με πολιτισμό μεγάλο, που θα μπορούσε να καταποντιστεί κάτω από την πανίσχυρη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.

Όμως δεν έγινε έτσι

Τόση δύναμη είχε η ελληνική γλώσσα, ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός, που εξελλήνισε την κατάφρακτη Αυτοκρατορία. Την κατέκτησε πολιτισμικά. Και η ελληνική γλώσσα έγινε η επίσημη γλώσσα της. Η αρχαία ελληνική γραμματεία απετέλεσε το θεμέλιο της παιδείας λογίων και αυτοκρατόρων.

Οι άγριοι Λατίνοι. Με τα μουλάρια έμπαιναν στην Αγια-Σοφιά και λεπλατούσαν

Οι πρώτοι βάνδαλοι ήταν εκείνοι. Οι χριστιανοί. Πενήντα επτά χρόνια λήστευαν. Τα πατάρια του Αγίου Μάρκου βογκούσαν από τους κλεμμένους θησαυρούς. Και όταν το 1261 ο Μανουήλ Παλαιολόγος επέστρεψε από την εξορία, τίποτα δεν θύμιζε τη θεοφύλακτη Βασιλεύουσα, με την ελληνική συνείδηση και την ελληνική λαλιά, που επί 11 αιώνες, 1.123 χρόνια και 19 ημέρες από την ίδρυσή της, ως χριστιανικής προ-

Το εξώφυλλο της 23ης επανέκδοσης του βιβλίου «Πήραν την Πόλη, πήραν την...» από τις Εκδόσεις Πατάκη